

prelistavanje novih knjig, živ dialog z učenci ali sodelavci o prebrani knjigi.

Zatopljenost v lepo besedišče, moč besede – to bo pa vedno ostalo v meni in z mano, zato tudi sama večkrat kaj napišem. Izpoved duše, srca ali samo videnje ...

Moč knjige me je zasvojila in srečna sem, če lahko to moč prelijem tudi h komu drugemu. Tu leta in status nista več pomembna ... ●

30-letnica revije Šolska knjižnica

Ivanka Učakar, šolska knjižničarka (v pokoju)

Ljuba Šolska knjižnica! Čestitke za trideset let povezovanja in spodbujanja strokovne rasti! Prava dama si že, jaz pa se živo spominjam navdušenja ob prvem stiku s teboj. Aprila 1991 sem s tresočimi rokami odpirala prvo številko: uspelo nam je. A pot je bila dolga. Leta 1983 nas je pedagoška svetovalka Ema Stružnik zbrala na OŠ Stranje in predlagala, da ustanovimo občinski aktiv šolskih knjižničark – malo z nezaupanjem, a kmalu z veseljem smo se začele srečevati in deliti izkušnje. Tako tudi druge po Sloveniji. Opogumljene smo se odpravile v Pionirsko knjižnico v Ljubljano na strokovno sredo: saj nas ni malo, ki spodbujamo branje in pismenost. Mladinske in šolske. Tanja Pogačar, Silva Novljan, Saša Vegri, Dane Zajc, Nataša Pahor, Polona Lah Skerget, Ema iz Domžal, Vojko Zadavec, Tilka Jamnik – vi-

dim obraze, prostore vile Čira čara na Komenškega ulici. Triperesna deteljica iz Kamnika Breda Povše, Irena Špenko in Ivanka Učakar smo na pobudo Silve Novljan, predsednice sekcije za šolske knjižnice, pripravile prispevek o bibliopedagoških urah za posvetovanje ZBDS na Bledu. Oktobra 1987 kot šolska knjižničarka stopim za govornico in predstavim kolegom in kolegicam iz splošnih in specialnih knjižnic ter iz NUK-a, kaj novega se dogaja po slovenskih šolah. Šolske knjižničarke in redki knjižničarji objavljamo v Knjižnici, v Vzgoji in izobraževanju, se srečujemo na seminarjih in posvetih, dozori odločitev – izdajali bomo svoje glasilo. V letu vrenja, v letu, ko se je zdelo vse možno, si se rodila. Rasla, se spreminjala, dozorevala, vedno pa povezovala vse slovenske šolske knjižnice. Še na mnoga leta! ●

Prehojena poklicna pot

Marjeta Strožič, Osnovna šola Prebold

Vse, kar danes na področju šolskega knjižničarstva obstaja, osnovnošolskega in srednješolskega, si je bilo treba izboriti. Dokazovanja o potrebnosti šolske knjižnice so potekala na dveh področjih, na strokovnem bibliotekarskem in na pedagoškem, vendar jasnih ter uveljavljenih usmeritev še vse do danes ni.

Da ima šola knjižnico ter polnozaposlenega knjižničarja pri dvajset in več oddelkih, je bilo uzakonjeno leta 1980. Dotlej je bila knjižnica interesna dejavnost tovarišic slovenskega

jezika. Razvoj knjižnice na šoli je bil odvisen od vodstva in interesa zaposlenih. V Spodnji Savinjski dolini sta bili za našo stroko odločilni dve močni in odločni osebi: Rozka Kobale (OŠ Prebold) in Valerija Pukl (OŠ Polzela). Rozka Kobale je imela bibliotekarsko izobrazbo že konec 70-ih let prejšnjega stoletja.

Leta 1983 sem se priključila aktivu šolskih knjižničark Žalec in leta 1988 sodelovala pri postavljanju normativov šolskih knjižnic v Vzgojno-izobraževalni organizaciji Žalec z

direktorico Bredo Verstovšek. Bilo je veliko sestankov ter srečanj v regijskem in republiškem okviru in spomnim se še nekaj imen, katerim se imamo zahvaliti za doseženi napredek. Poleg zgoraj omenjenih še Irena Šketa (Laško), Olga Vurcer (Celje) in Nataša Kuštrin Tušek (Nova Gorica), šele kasneje se je v razvoj vključil Zavod RS za šolstvo.

Strokovno in teoretično so mene klesali profesorji: Mara Šljapah, Jaro Dolar, Maks Veselko, Silva Novljan, Marjana Kobe, Gregor Kocijan, Viktor Majdič; praktiki Breda Mahkota in Jaga Barjanska iz Pionirske knjižnice; Tilka Jamnik ..., praktično pa najbolj sinova in štiri-deset generacij učencev. Po končanem višješolskem študiju smeri bibliotekarstva in slovenskega jezika sem se zaposlila na OŠ Prebold na delovnem mestu knjižničarke in učiteljice slovenščine. OŠ Prebold je bila takrat podeželska šola s 600 učenci. Spremembe šolskega okrožja in drugi, tudi gospodarski, dejavniki so skozi leta postopno zmanjševali število učencev vse do 330, v zadnjih desetih letih pa se število učencev ponovno povečuje, danes je na šoli 500 učencev.

Knjižničarka Rozka Kobale je pustila kakovostno in obsežno knjižnično zbirko z utečeno nabavno politiko. Tudi prostorska situacija je bila leta 1983 zelo ugodna – 86 m², ker smo strokovno literaturo in čitalnico lahko postavili na koncu hodnika. Knjige sem takoj začela opremljati z nalepkami in barvnimi oznakami (rdeča, modra, zelena, bela in črna – strokovna literatura), tudi starejši fond. Strokovno gradivo sem dosledno uredila po UDK, s pomočjo učencev, krožkarjev, pa smo izvedli inventuro 12.000 enot.

Že leta 1984 smo začeli s povečano nabavo knjig za domače branje, 30 izvodov vsakega

naslova, ter urejati razredne in kabinetne knjižnice z ustreznim gradivom za pouk – imeli smo knjige za na klop. Finančna sredstva za širitev knjižnične zbirke niso bila problem, večje težave smo imeli s pridobivanjem ustreznih naslovov.

Leta 1992 sem začela z računalniško izposajo in 27 let nam je računalniški program SAOP Nova Gorica služil brezhibno. Imel je vse, kar smo rabile in še rabimo. Tudi vmesne posodobitve so bile vedno uspešno izpeljane brez vpliva na bazo podatkov.

Prostorski načrt šole se je leta 2000, z uvedbo devetletke, zelo spremenil. Šolska knjižnica je izgubila čitalnico in del prostora za strokovno literaturo, nove prostore smo dobili šele leta 2007 – takrat sem bila najsrečnejša knjižničarka v Sloveniji, so ugotovile kolegice. Imela sem tudi privilegij in zelo aktivno sodelovala pri načrtovanju prostora in opreme, seveda pa sta bila gradnja in načrtovanje dolg in naporen postopek.

Sledila so leta debelih krav in potem leta suhih, ki jih zaznamujejo besede na c – Cobiss, covid-19 ... in še ponovno gradbišče. Leta 2019 smo s konverzijo na Cobiss prenesli 33.500 enot, a konverzija ni upoštevala nekdanih inventarnih števil na knjigi. Zaradi gradnje in pouka na daljavo sem se neujemanja inventarnih števil na knjigah in v računalniku lotila s ponovnim opremljanjem že urejenega gradiva z novimi nalepkami, hkrati pa knjige še očistim in polepim poškodbe. Sem na polovici ponovnega opremljanja, zato sem se morala odpovedati pedagoškemu delu – motivaciji za branje, ki ga imam najraje. Velik minus pri poslanstvu šolske knjižnice je tudi učbeniški sklad, ki sem ga morala prevzeti z uvedbo Cobissa.

Na začetku službene poti sem orala ledino s pedagoškim delom, ki so ga učitelji dobro sprejeli. Elemente knjižne in knjižnične vzgoje sem najprej vključila v izvajanje kulturnih dni, ki so bili takrat novost. Iz tega so potem nastale vsaj štiri ure knjižničnih informacijskih znanj (KIZ) na razred na razredni stopnji, na predmetni stopnji pa sem izvajala ure po predmetniku od leta 2007 dalje, ko smo se preselili v nove prostore s čitalnico – 220 m². Dobro desetletje je delo v šolski knjižnici Prebold

potekalo idealno; v velikem prostoru z dobro in bogato knjižno zbirko ter veliko izposoje in veliko ur KIZ-a.

Najbolj ponosna sem na uvedbo intenzivne izposoje, kakor sem imenovala obisk vseh razredov štirikrat na leto pred počitnicami, ko si vsi učenci izposodijo gradivo. Takrat sem delno realizirala učni načrt in pripravila tematske ure glede na aktualne dogodke na šoli ali širše. Tako smo se pred jesenskimi počitnicami z vsemi razredi pogovarjali o branju, bralni znački, izdelovali zastavice z naj knjigami ta hip (povzeto po Mladinski knjigi), knjižne etikete (kot jih imajo oblačila) in podobno. Prednovoletna izposoja je prinašala praznično, zimsko ali čarovniško (fantastično) literaturo. Pred zimskimi počitnicami sem obeležila obletnice ali aktualne dogodke, večinoma smo delali s strokovno literaturo. Pri urah pred prvomajskimi počitnicami smo se pogovarjali o gledališki predstavi, ki so si jo ogledali, o literarnih gostih, ki se jih je tekom let nabralo več kot štirideset.

Poleg vseh teh dejavnosti v naši knjižnici izdelujemo tudi plakat, od 3. do 5. razreda in nato še v 7. razredu. V knjižnici dobijo učenci navodila in ustrezno gradivo za svojo starost na temo: domače živali, človeško telo, zdravilne rastline in živalstvo. Sedmošolci poleg plakata v treh dneh izdelajo pri pouku referat v okviru dveh naravoslovnih dni in enega tehniškega. Delamo v treh skupinah, kjer se vsaka skupina štiri ure tudi praktično uči navajati vire.

Že desetletje in več izvajava z učiteljico zgodovine v 8. razredu branje pri etiki na temo medkulturni dialog in je resna konkurenca domačemu branju.

Gradivo in dejavnosti šolske knjižnice so vključene na vseh področjih šole, najbolj na kulturnem. Dobro desetletje sem bila koordinatorica kulture na šoli in vsako leto smo izvedli vsaj en celodnevni kulturni dan sami, ki je vključeval učence od 1. do 9. razreda – delavnice, projekti, tekmovanje Prebold ima talent itd.

Pod šolsko knjižnico spada tudi organizacija bralnega gibanja S knjigo v svet – bralna značka po starem. Kar nekaj časa je bila OŠ Prebold po udeležbi bralcev med vodilnimi v Sloveniji

z več kot 90-odstotno udeležbo.

Kot mentorica sem z učenci izdelala osem raziskovalnih nalog. Omembe vredna je naloga z naslovom Janko Kač – pisatelj, botanik, padar, vrč, ki je raziskovala življenje in delo lokalnega posebnega in literata. V Kačaviji smo nadaljevali z literarno potjo po življenju in delu Janka Kača, saj se vseh pet literarnih del dogaja v Preboldu. Naloga je nastala v okviru natečaja Turizmu pomaga lastna glava. Nalogi z naslovom Sokoli in Taborniki sta nastali v okviru Mladega raziskovalca. Naloga Tekstilna tovarna Prebold pa se je poglobila v zgodovino in delovanje mogočne tekstilne tovarne tik pred propadom. S temi nalogami sem pomembno obogatila domoznansko zbirko Prebolda. Kot mentorica sem sodelovala s številnimi sposobnimi, delovnimi in nadarjenimi učenci. Ob praznovanju 200-letnice šolstva v Preboldu pa sem zbrala skoraj 200 starih fotografij iz preteklosti naše šole in sestavila obsežno razstavo, ki si jo je z zanimanjem ogledalo staro in mlado.

Trideset let je intenzivno deloval knjižničarski krožek in številni učenci, člani krožka, imajo neštete zasluge za razvoj, obstoj in izgled šolske knjižnice Prebold. Učenci so ves čas pomagali pri tekočem delu v knjižnici, ovijali s samolepilno folijo (večino knjig imamo ovitih) in ustvarjalno delali s knjigo. Nekajkrat sem zanje za nagrado organizirala izlet v Gardaland.

Otroci imajo radi knjige. Najprej jim je to igra, potem so za branje potrebni dodatni mehanizmi, ki jih šolska knjižnica gotovo ima nešteto. Zato se za obstoj knjižnic, vsaj šolskih, sploh ne bojim. Napredek pa kaže, da bodo knjige v prihodnosti imeli le bogati, revni pa samo računalnik.

Vidim pa bistveni problem v tem, da se v štiridesetih letih razmere delovanja šolske knjižnice pri glavnem dejavniku, normativu, niso popolnoma nič spremenile oziroma napredovale. Normativ šolske knjižnice bi moral poleg števila učencev in števila oddelkov upoštevati tudi število gradiva, ker ni vseeno, ali knjižnica razpolaga s 15.000 ali 45.000 knjižničnimi enotami.

Žal je zdaj po zakonodaji to nepomembno, kot tudi vso pedagoško delo na področju bralne pismenosti! Bralna pismenost pa je temelj vsemu delu, učenju, preživetju vsakega posameznika in torej tudi temelj osnovnošolskega izobraževanja. Tako bi vsaj moralo biti.

In kje je potem še informacijska pismenost?!

Napovedani so novi normativi (julij 2022) za čisto vsa delovna področja osnovne šole, le za šolskega knjižničarja ne. To pa pušča resnično zelo, zelo grenakokus! ●

Utrinki 35-letnega dela ...

Marta Grkman Repolusk, Osnovna šola Toma Brejca Kamnik

Biti šolska knjižničarka, je zame neprecenljivo darilo. Ko se dotikaš spominov, oživijo majhne princeske, pogumni vitezi, zaljubljeni najstniki, vsi, ki so v teh letih zahajali v knjižnico in oživljali dejavnosti, ki sem jih pletla skupaj z njimi. Pikini popoldnevi so mladim bralcem prinašali igrivost, zabavo in prvo peko palačink brez pomoči kogar koli, čarovniški večeri so nas z uroki in zvarki popeljali v malce skrivno-

sten svet, ki smo ga skupaj tipaje odkrivali. Noči branja so prinašale globoke nočne pogovore, zgovorne poglede in vezi, ki še vedno trajajo ... S člani knjižničarskega krožka smo odkrivali neprebrane knjige na policah in skrite poti

stare Ljubljane. Nepozabno.

Bralni klub pa je kot sladka jagoda na čokoladno-sadni torti: ko se potopimo v svet glavnih junakov, ko čutimo z njimi, trepetamo, držimo pesti, do neskončnosti branimo njihova početja, se nasmejemo in včasih tudi jokamo. Tako z mladimi objemamo življenje. Vedno v družbi knjige, zgodb in glasnega branja.

Biti šolska knjižničarka, je čarobno, navdihujoče in kljub temu da ministri kdaj pozabijo na nas, mi nikoli ne pozabimo na otroke, na razsežnosti, ki nam jih ponujajo knjige, in v svetiščih šolskih knjižnic gradimo svet, ki nas pripravlja na odrasčanje. Devet čarnih let z nami preživi vsak osnovnošolec – in dano nam je, da jih polno živimo in slavimo knjigo, ki diši in dehti po znanem in neznanem.

V naslednjem življenju bom spet knjižničarka ... ●

Poslanstvo knjižničarja

Nevenka Poteko, Šolski center Celje

Na poklicno pot šolske knjižničarke sta me vodila splet okoliščin in ljubezen do knjig. V šolski knjižnici delam že 28 let, od tega 13 let v OŠ Šempeter, zadnjih 15 let pa na Šolskem centru Celje. Mnoge dejavnosti, kot so organizacija srečanj z literarnimi ustvarjalci, mentorstvo (pripravnikom in uporabnikom pri raziskovalnih nalogah), članstvo v timih pri različnih projektih in izvajanje KIZ, bogatijo moje znanje in prinašajo izkušnje, ki jih v obliki delavnic in predavanj prenašam in delim

s knjižničarji in učitelji. Članstva v uredniškem odboru Šolske knjižnice, Društvu bibliotekarjev Celje, Izvršnem odboru Sekcije za šolske knjižnice pri Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije, mandat v svetu IZUM-a ter sodelovanje na Proljetnih šolah šolskih knjižničarja Republike Hrvaške in strokovnih posvetovanjih izkazujejo mojo aktivnost v lokalnem in širšem okolju.

Razvojno delo skupaj s sodelavci knjižničarji in vodstvom usmerjam v iskanje znanja, idej